

Eerste NSW-weidevogellandgoed gerealiseerd

Het rangschikken van rijke weiden

Toen op 1 januari 2021 het gewijzigde Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928 van kracht werd, ontstond een kans voor landgoederen in open gebieden. Het gewijzigde besluit maakt het namelijk voor grondeigenaren mogelijk om een landgoed zonder houtopstanden te rangschikken. Dit jaar is in Friesland het eerste weidevogellandgoed gerealiseerd.

Ing. Doede Kooistra
RT, rentmeester Van
Eysinga & Oostra c.s.

Het Rangschikkingsbesluit bevat de voorwaarden waaraan landgoederen moeten voldoen om te kunnen worden aangemerkt als een NSW-landgoed. Het doel van de Natuurschoonwet 1928 is om door middel van fiscale faciliteiten te stimuleren dat de eigenaren van landgoederen het landgoed in stand houden en daarmee een bijdrage leveren aan het behoud van het natuurschoon.¹

Bij het Friese plaatsje Gaastmeer, in een weidevogelkansgebied, is op initiatief van het Rijkse Weide Vogelfonds² het eerste weidevogellandgoed gerangschikt. Het landgoed kenmerkt zich door kruidenrijke graslanden met hoge waterpeilen. De pachters wenden ruige stalmest aan en hanteren uitgestelde maaidatums.

Nieuwe definitie NSW-natuur

Door de wijziging van het Rangschikkingsbesluit, is sprake van een nieuwe definitie van natuurterrein, namelijk: Een terrein bestaande uit bij ministeriële regeling aangewezen natuurtypen of landschapselementtypen.

Dit is voorts uitgewerkt in de Regeling aanwijzing natuurtypen en landschaps-elementtypen Natuurschoonwet 1928. Deze natuur- en landschapselementtypen zijn gebaseerd op de Index Natuur en Landschap, die de provincies hanteren als basis voor hun natuurbeheerplannen.

Het is niet noodzakelijk dat het NSW-natuurterrein onderdeel uitmaakt van het provinciaal natuurbeheerplan. Een landgoedeigenaar kan dus naar eigen inzicht een bepaald natuurtype realiseren.

Het natuurbeheerplan scheidt slechts het subsidiekader voor de natuurbeheersubsidie. Dit staat los van de voorwaarden uit de Natuurschoonwet. Het moet gaan om reeds gerealiseerde natuur, waarbij al sprake is van instandhoudings-beheer. Het is niet meer mogelijk om te rangschikken met een driejarig 'realisatieplan voor natuur'.

Vogelgrasland is agrarisch

Tijdens de aanvraagprocedure voor het rangschikken van het weidevogellandgoed liep ik tegen een ongelukkige uitzondering aan. In de toelichting op de regeling is namelijk opgenomen dat het natuurtype 'N13 Vogelgraslanden' niet past binnen de beleidsdoelstellingen van de NSW. Daarbij wordt overwogen dat dit natuurtype de agrarische

Het is bij uitzondering mogelijk om landbouwterreinen te omzomen met natuurterrein

Grutto's en andere weidevogels geven sterke voorkeur aan gebieden zonder houtopstanden. Het gewijzigde besluit maakt het voor grondeigenaren nu mogelijk om een landgoed zonder houtopstanden te rangschikken.
Foto: Jelle de Jong

functie en de daarmee verbonden grondwaarde heeft behouden. Daar valt in mijn optiek over te discussiëren, maar we hebben daar nu mee te dealen.

Gelukkig bestaat een goed weidevogelgebied uit een mozaïek van terreintypen. De oplossing werd gevonden in het natuurtype 'N12 Rijke graslanden en akkers'.

Beoordeling Rijke graslanden

Het type 'N12 Rijke graslanden en akkers' is weer onderverdeeld in subdoeltypen. Voor het rangschikken van het weidevogellandgoed is gebruik gemaakt van 'N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland', alsmede 'N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland'. Op basis van de omschrijving van de natuurtypen op www.Bij12.nl is een scoringsmodel gemaakt voor de beoordeling van de structuurelementen, flora en fauna en ruimtelijke condities. Tijdens een gezamenlijk terreinbezoek met de Belastingdienst en de provincie Friesland zijn de graslanden beoordeeld. De kruidenrijke delen van de percelen scoren als Kruiden- en faunarijk grasland. Op percelen waar langere tijd plasdras staat (kunstmatig onder water) komen ook soorten van Zilt- en overstromingsgrasland voor. Bij het NSW-natuurtype Rijke graslanden en akkers is geen verplichting om deze subtypen in stand te houden, maar het geeft wel goede houvast voor de beoordeling van het natuurterrein.

Weide omzomen met natuur

In een weidevogelgebied zijn houtopstanden niet gewenst. De weidevogels geven sterke voorkeur

aan gebieden met voldoende openheid. Het is bij uitzondering mogelijk om landbouwterreinen te omzomen met natuurterrein. Daarvoor is het wel van belang dat de aanvrager kan aantonen dat op basis van wettelijke beperkingen of natuurdoelstellingen het aanplanten van houtopstand niet mogelijk is. Dit volgt uit een besluit van een overheidsorgaan.

In Friesland blijkt dit uit het weidevogelbeleid; in de aangewezen weidevogelkansgebieden moet de openheid geborgd blijven.

Deze natuurterreinen dienen minimaal vijf meter breed te zijn. Daarbij mag geen gebruik gemaakt worden van natuurterrein van de bureu. Een landbouwterrein moet verder voor minimaal 75 procent omzoomd worden. De omzoming op het weidevogellandgoed bestaat uit de boerensloot als structurelement van het type 'N12.02 Kruiden- en faunarijkgrasland' met een voldoende brede kruidenrijke strook.

Deze sloten liggen rondom de percelen en vormen zo een groot aaneengesloten natuurterrein.

Kansen voor overgangsgebieden

In de overgangsgebieden rondom Natura2000 komen de twee systemen van landbouw en natuur bij elkaar. De uitdaging in deze gebieden zal bestaan uit het creëren van harmonie tussen beide functies. Geen harde grens, maar de voordelen van beide functies samenvoegen.

Het landgoedmodel is in dat geval een kans, bijvoorbeeld in hydrologische bufferzones rondom Natura2000. De hoofdfunctie blijft agrarisch en door extensiever beheer zullen kruidenrijkere graslanden ontstaan.

Voor de grondeigenaar is het in dat geval interessant om in te zetten op een afwaardering (vermogensschade), subsidies voor agrarisch natuurbeheer en op het verlagen van de fiscale druk doormiddel van NSW-rangschikking. Op die wijze zijn de gronden ook in de toekomst voldoende te bewerken, beheren en renderen.

In Friesland heeft dit jaar een pilot plaatsgevonden waarbij 100 hectare duurzaam weidevogelgrasland is gerealiseerd. De grondeigenaren hebben een subsidie voor afwaardering ontvangen en de bestemming is agrarisch gebleven met behoud van ANLb-subsidie. Een mooi voorbeeld wat ook in andere provincies toegepast kan worden.

Noten

¹ Nota van toelichting bij het Besluit van 31 augustus 2020, houdende wijziging van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928 in verband met de evaluatie van de Natuurschoonwet 1928 (Staatsblad 2020, 331).

² Het Rijke Weide Vogelfonds bestaat uit NSW bv's. Deelname aan het fonds staat open voor derden. Zie voor meer informatie www.rijkeweidevogelfonds.nl

